

Ігор Митрофанов,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри фундаментальних
і галузевих юридичних наук
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського
ORCID: 0000-0002-1967-1985

Людмила Васечко,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фундаментальних
і галузевих юридичних наук
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського
ORCID: 0000-0002-8312-9250

DOI 10.32782/2306-9082/2023-51-4

УДК 347.962.6

Етичний делікт як підстава дисциплінарної відповідальності судді

Вимоги до суддів з точки зору етики, масштаб порушень, які можуть кваліфікуватися як вчинені проти норм моралі, реагування органів державної влади на акти поведінки, що відхиляються від етичних стандартів, постійне та повсюдне зміцнення етичних засад у системі принципів професійної діяльності суддів у сучасних умовах уможливають формування загального враження про «внутрішній вигляд», сутнісні характеристики конкретної судової системи. Дисциплінарна відповідальність суддів, як складова підзвітності судді, покликана сприяти належному виконанню судьями своїх професійних обов'язків. Кожен вправі відреагувати на суддівське свавілля та порушення судьями стандартів доброчесності та професійної етики [1].

Так, у 2022 році до Вищої ради правосуддя надійшли 3263 скарги щодо дисциплінарних деліктів суддів, у 2021 році – 10 044 таких скарг (з них 2968 дисциплінарних скарг після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя» від 14 липня 2021 року № 1635-ІХ). [2, с. 7]. При цьому особливо варто підкреслити нечіткість визначення підстави дисциплінарної відповідальності судді за порушення суддівської етики: за що саме він підлягає дисциплінарному переслідуванню й відповідно застосованому покаранню

Проблеми дисциплінарної відповідальності за порушення норм суддівської етики перебували та продовжують перебувати в полі зору багатьох сучасних науковців, зокрема їй приділили увагу такі вчені: П. П. Андрушко, Н. О. Антонюк, А. М. Бойко, Р. А. Бондарчук, С. Ф. Василюк, О. Б. Верба-Сидор, Р. З. Голобутовський, О. В. Гончаренко, В. К. Гришук, О. П. Євсєєв, О. В. Капліна, В. П. Кохан, Р. О. Куйбіда, М. М. Кухта, А. В. Маляренко, М. М. Мельник, Ф. Б. Мухаметшин, О. М. Овчаренко, В. В. Паришкура, Т. І. Пашук, М. А. Погорецький, О. О. Присяжнюк, С. П. Рабінович, Ж. В. Сімонишина, Я. І. Скоромний, В. М. Стратонов, М. І. Хавронюк, Ю. Ю. Чуприна, А. В. Шевченко й інші. Проблеми дисциплінарної відповідальності досліджувалися та розв'язувалися в межах кількох монографічних досліджень, серед яких варто відзначити: «Дисциплінарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації», автор – С. В. Подкопаєв (2003 р.), «Юридична відповідальність суддів загальних судів України», автор – Л. Є. Виноградова (2004 р.), «Підстави юридичної відповідальності суддів загальної юрисдикції України», автор – А. В. Маляренко (2013 р.), «Дисциплінарна відповідальність суддів України», автор – А. В. Шевченко (2013 р.), «Гарантії суддівської незалежності при притягненні суддів до юридичної відповідальності», автор – О. Л. Польовий (2014 р.), «Юридична відповідальність судді: теоретико-прикладне дослідження» (2014 р.), «Теоретико-прикладні проблеми інституту юридичної відповідальності судді» (2017 р.), автор – Овчаренко О. М. та в 2017 році, «Юридична відповідальність суддів в Україні та країнах Європейського Союзу: порівняльно-правове дослідження», автор – В. В. Паришкура (2017 р.), «Конституційно-правові засади діяльності Вищої ради правосуддя в 2020 році»,

автор – О. А. Боровицький, «Адміністративно-правове регулювання процедури притягнення судді до дисциплінарної відповідальності», автор – Р. А. Бондарчук (2021 р.).

Однак визначення етичного делікту, що є підставою для дисциплінарної відповідальності судді залишилися поза увагою вказаних науковців. Отже, метою цієї роботи є визначення легально встановленої підстави для дисциплінарної відповідальності судді в разі допущення суддею поведінки, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях дотримання норм суддівської етики.

Нечіткість формулювання положень пункту 3 статті 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо підстави дисциплінарної відповідальності судді породжує проблему пошуку формули дисциплінарного делікту судді. Така формула закріплена в указаному положенні Закону України «Про судоустрій і статус суддів», але спирається вона на дев'ять оціночних понять: 1) поведінка, що порочить звання судді; 2) поведінка, що підриває авторитет правосуддя; 3) мораль; 4) чесність; 5) невідкупність; 6) відповідність способу життя судді його статусу; 7) норми суддівської етики; 8) стандарти поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду; 9) прояв неповаги до учасників судового процесу [3, с. 142–149].

Водночас серцевиною формули дисциплінарної відповідальності суддів за п. 3 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» слугує формулювання «допущення суддею поведінки, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях дотримання норм суддівської етики». А вістря дефектності цієї серцевини формули виявляється словосполучення «або», оскільки воно означає, що дисциплінарним деліктом судді може бути:

а) допущення ним поведінки, що порочить звання судді, зокрема в питаннях дотримання норм суддівської етики; б) допущення ним поведінки, що підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях дотримання норм суддівської етики.

Інакше кажучи, легально пропонується притягувати суддю до дисциплінарної, тобто юридичної за своєю природою, відповідальності за вчинення винятково етичного (неюридичного) проступку. Саме тому в Кодексі суддівської етики зафіксовано, що порушення правил етичної поведінки, встановлених цим Кодексом, не можуть самостійно застосовуватися як підстава для притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності та визначення ступеня їх вини (ст. 4) [4]. При визначенні прав і обов'язків судді Закон України «Про судоустрій і статус суддів» вказує на те, що суддя зобов'язаний «дотримуватися правил суддівської етики, у тому числі виявляти та підтримувати високі стандарти поведінки у будь-якій діяльності з метою укріплення суспільної довіри до суду, забезпечення впевненості суспільства в чесності та непідкупності суддів» (пункт 2 ч. 7 статті 56 Закону) Цей закон закріплює також текст присяги судді (ч. 1 ст. 57), згідно з яким особа, «вступаючи на посаду судді, урочисто присягає Українському народові об'єктивно, безсторонньо, неупереджено, незалежно, справедливо та кваліфіковано здійснювати правосуддя від імені України, керуючись принципом верховенства права, підкоряючись лише закону, *чесно і сумлінно здійснювати повноваження та виконувати обов'язки судді, дотримуватися етичних принципів і правил поведінки судді, не вчиняти дій, що порочать звання судді або підривають авторитет правосуддя*» [5].

При цьому Україна не винаходить щось унікальне в питаннях дисциплінарної відповідальності за порушення

норм суддівської етики. Так, основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року № 40/32 та № 40/146 (далі – Основні принципи), закріплюють обов'язок суддів «завжди поводитися таким чином, щоб забезпечити повагу до своєї посади та зберегти неупередженість та незалежність судових органів» (п. 8). Будучи зафіксованим у нормі міжнародного права, ця етична вимога автоматично стала правовим приписом, базовою засадою ділового (професійного) та повсякденного життя судді. Пункт 18 Основних принципів допускає відсторонення від посади та звільнення суддів через ... поведінку, що не відповідає посаді, яку вони обіймають. Уважається прийнятною процедуру покарання, усунення від посади та звільнення, що виписана в спеціальних корпоративних нормах – правилах судової поведінки (п. 19 Основних принципів).

Процедурна специфіка імплементації Основних принципів на вітчизняному та міжрегіональному рівні, передбачена Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 24.05.1989 № 1989/60 («Процедури ефективного здійснення Основних принципів незалежності судових органів»), пропонує скасування будь-яких спроб призначення або обрання на посаду в судових органах, які не відповідають Основним принципам. Основні принципи діють щодо всіх суддів, у тому числі у відповідних випадках стосовно суддів, що не є професійними правниками, де такі існують (процедури 2 і 3) [6].

У Бангалорських принципах поведінки суддів від 19 травня 2006 року (схвалених Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 27.07.2006 № 2006/23) високі стандарти способу життя та поведінкових актів суддів безпосередньо оголошуються гарантією підтримання та зростання суспільної довіри до судових органів,

представників юридичної професії та сторін у справі, а так само незалежності суддів і судових органів (п.п. 1.6 і 2.2). Такі стандарти повинні бути бездоганними «навіть на погляд стороннього спостерігача» (п.п. 1.3, 3.1, і 2.5). Спеціальний розділ Бангалорських принципів присвячений дотриманню суддею норм етики та необхідності повсюдної демонстрації дотримання моральних вимог (п.п. 4.1–4.16). Указані обов'язки проголошуються невід'ємною складовою суддівської професії. Так, не допускаються прояви некоректної поведінки «при здійсненні будь-яких дій, що пов'язані з посадою». Формулювання «пов'язані з посадою» припускає розширене тлумачення, оскільки й у приватному житті суддя залишається представником судової влади, тобто його поведінка може свідчити про рівень його правової культури, добросовісності тощо. Він не вправі використовувати «авторитет посади» в побуті та має завжди турбуватись про його підтримання, у тому числі при реалізації особистих прав. Суддя зобов'язаний враховувати «постійну увагу з боку громадськості», що змушує його «добровільно й охоче» приймати низку обмежень, що «пересічному громадянину... могли б здаватися обтяжливими». Поінформованість судді про будь-які свої інтереси презюмується. Він повинен здійснювати розумні заходи для «одержання інформації про матеріальні інтереси членів своєї сім'ї», елімінуючи тим самим вплив на правосуддя з їхнього боку. Літературна, педагогічна діяльність, читання лекцій, участь в офіційних і громадських заходах, інша дозволена судді непрофільна діяльність допускається за умови, якщо вона сумісна з високим статусом посади та не перешкоджає належному виконанню своїх професійних обов'язків.

Дотримання суддею загальноприйнятих правових принципів і етичних цінностей, прояв ним

конструктивної стриманості щодо публічної критики, самостійне запровадження для себе, без упередженості та відповідно до закону, обмеження стосовно права обговорювати справи, які перебувають у його провадженні. Фактично суддя є основний суб'єкт здійснення правосуддя, тому мусить повсякчасно підтримувати честь та гідність своєї професії та в усіх ситуаціях поводитися відповідно займаній посаді, утримуватися від публічних коментарів у медіа, вміти «в будь-яких ситуаціях поводитися належним чином». Вказані вимоги визнаються критеріями суддівського професіоналізму Бордоською декларацією «Про суддів і прокурорів у демократичному суспільстві» від 18.11.2009 (п.п. 10, 39, 41 і 42) [7].

Конституційний суд України в своєму Рішенні від 11.03.2011 № 2-рп/2011 роз'яснює, що дотримання присяги є обов'язком судді, як це передбачено частиною 4 статті 55 (пункт 2 ч. 7 статті 56 Закону 2016 року) Закону «Про судоустрій і статус суддів» і кореспондується з п. 3 ч. 6 ст. 126 Конституції України, і на ґрунті цього Суд доходить висновку, що додержання суддею присяги – це його конституційно визначений обов'язок. У вказаному рішенні також визначається, що присяга судді характеризується правовою природою одностороннього, індивідуального, публічно-правового, конституційного зобов'язання судді. Дотримання суддею своїх обов'язків вважається необхідною умовою довіри до суду та правосуддя з боку соціуму, а порушення суддею присяги є однією з підстав для його звільнення з посади відповідно до п. 3 ч. 6 ст. 126 Конституції України [8].

Сьогодні важливість дотримання суддею правил етичної поведінки набула такого значення, що законотворець, ухвалюючи Закон України «Про судоустрій і статус суддів», справедливо вказує в його нормах положення

про потребу в збереженні цієї інформації в суддівському досьє. Відповідно до п. 11 ч. 4 ст. 85 Закону «Про судоустрій і статус суддів» дані про поведінку судді та дотримання ним етичних норм повинні міститися в суддівському досьє. Так, суддівське досьє має містити інформацію щодо дотримання суддею правил професійної етики: а) відповідність витрат і майна судді та членів його сім'ї, а так само близьких осіб задекларованим доходам, у тому числі копії відповідних декларацій, поданих суддею відповідно до законодавства про запобігання корупції; б) інші дані щодо відповідності судді вимогам законодавства про запобігання корупції; в) дані щодо відповідності поведінки судді правилам суддівської етики.

Порядок формування і ведення суддівського досьє, затверджений рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 15 листопада 2016 року № 150/зп-16, розвиває положення Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Згідно з п. 2.1 цього Порядку змістом суддівського досьє є «сукупність визначеної Законом інформації про загальні відомості стосовно судді, відомості та документи, пов'язані з кар'єрою судді, ефективність здійснення суддею судочинства, про дисциплінарну відповідальність судді, відповідність судді критеріям професійної етики та доброчесності, а також іншої інформації щодо відповідності судді критеріям кваліфікаційного оцінювання» [9]. Аналогічні положення визначені щодо змісту досьє кандидата на посаду судді: «становить сукупність визначеної Законом інформації про загальні відомості стосовно кандидата на посаду судді, відомості та документи, пов'язані з участю кандидата на посаду судді у конкурсі на посаду судді, про відповідність вимогам до кандидата на посаду судді відповідного суду (зокрема про фахову діяльність кандидата на посаду судді,

що підтверджує відповідність таким вимогам, та підвищення його фахового рівня), про відповідність кандидата на посаду судді критеріям професійної етики та доброчесності, а також іншу інформацію щодо відповідності кандидата на посаду судді критеріям кваліфікаційного оцінювання» [10]. Ключова відмінність у особливостях правового статусу суб'єктів, щодо яких формується та ведеться досьє. Однак важливо підкреслити наявність документів, які засвідчують відповідність критеріям професійної етики та доброчесності, а для суддівського досьє – ще й відомості про дисциплінарну відповідальність.

Приклади етичних деліктів, що були підставою для відкриття дисциплінарних проваджень, та розцінені як такі, що порушили правила суддівської етики та підривали авторитет правосуддя, наводяться в Коментар до Кодексу суддівської етики: 1) відвідувачі суду знаходилися у приміщенні суду та чекали початку судового засідання. У цей час у приміщенні суду зайшов суддя та пішов до свого кабінету. Водночас з приймальні іншого кабінету вийшла суддя, яка в присутності відвідувачів суду без будь-яких причин почала нецензурно висловлюватися на адресу свого колеги; 2) суддя перебувала на робочому місці в приміщенні суду в стані алкогольного сп'яніння та намагалася увійти до зали судових засідань для розгляду цивільних справ. Однак секретар судового засідання відмовилась виходити в зал разом з суддею, яка перебувала у неадекватному стані, за що та влаштувала їй лайку з образами. Комісія з працівників суду зайшла в кабінет судді та встановила, що остання перебуває у стані сильного алкогольного сп'яніння, не може чітко розмовляти та самостійно рухатись. До приміщення суду був викликаний чоловік судді, який за допомогою працівників апарату суду умовив суддю покинути

кабінет і поїхати додому. Оскільки суддя не могла самотійно рухатись, то її чоловік за допомогою іншої судді цього суду провели її до автомобіля. Зазначені події відбувались у присутності осіб, що прибули на судові засідання та знаходились в приміщенні суду; 3) суддя окружного адміністративного суду майже кожного дня на годину чи більше запізнювався на роботу без поважних причин, тоді як на той час він призначав розгляд судових справ. Також суддя ігнорував вимоги рішення Ради суддів адміністративних судів та наказу голови окружного адміністративного суду, відповідно до яких під час виборчого процесу судді повинні в неробочі дні мобільно з'являтися до суду за 1,5–2 години після автоматичного розподілу справ, пов'язаних із виборчим процесом. Суддя двічі не забезпечив наявності телефонного зв'язку із ним, а тому двічі розподілені на нього адміністративні справи, пов'язані із виборчим процесом, були перерозподілені на інших суддів [11].

Судові рішення також містять приклади порушень правил суддівської етики судьями. Так, Велика Палата Верховного Суду зазначає, що участь судді в соціальних мережах, інтернет-форумах, застосування суддею інших форм спілкування в мережі інтернет є допустимими, проте суддя може розміщувати, коментувати лише ту інформацію, використання якої не завдає шкоди авторитету судді та судової влади (ст. 20 Кодексу). Встановлення того, чи мало місце порушення суддею правил суддівської етики та чи завдало воно шкоди авторитету судді або авторитету правосуддю через публікації в соціальних мережах чи з використанням інших засобів спілкування в мережі інтернет, є оціночним і має враховувати конкретні обставини ситуації та суспільний контекст. Велика Палата Верховного Суду погодилася з доводами Вищої ради правосуддя, що порівняння колективу суддів

з покірними вівцями в сукупності із висловлюваннями «бездумно голосяючи» та вжитим у лапках словом «колеги» мають образливий характер і становлять порушення правил суддівської етики [12].

Крім того, практика діяльності Вищої ради правосуддя надає також приклади порушення судьями правил суддівської етики. Наприклад, Перша Дисциплінарна палата Вищої ради правосуддя вважає, що надані суддею О. П. Коцюрбою пояснення не спростовують обставин, зокрема щодо відвертого ігнорування ним правил етичної поведінки. Відмова від проходження, відповідно до встановленого законом порядку, огляду на стан алкогольного сп'яніння 23 березня та 30 травня 2016 року, керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння, що встановлено судом, свідчать про недотримання О. П. Коцюрбою норм суддівської етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду [13].

О. М. Овчаренко вважає, що порушення встановлених правил суддівської етики може визнаватися підставою для дисциплінарної відповідальності судді, якщо одночасно мало місце порушення процесуального законодавства або визначених законом обов'язків судді [14]. Так, Першою Дисциплінарною палатою Вищої ради правосуддя встановлено обставини, які можуть свідчити про наявність у діях судді Голосіївського районного суду міста Києва Ю. Ю. Мазура ознак дисциплінарних проступків, передбачених підпунктом «а» пункту 1, пунктами 2, 3 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а саме: умисне або внаслідок недбалості істотне порушення норм процесуального права під час здійснення правосуддя, що унеможливило реалізацію учасниками судового процесу наданих їм процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків; зволікання

з виготовленням вмотивованого судового рішення, несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень; допущення суддею поведінки, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, зокрема в питанні дотримання інших норм суддівської етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду, прояв неповаги до інших суддів, адвокатів, експертів, свідків чи інших учасників судового процесу, а тому існують підстави для прийняття рішення про відкриття дисциплінарної справи стосовно судді Голосіївського районного суду міста Києва Ю. Ю. Мазура [15]. Рішенням від 16 червня 2021 року №1350/1дп/15-21 суддю Голосіївського районного суду міста Києва Ю. Ю. Мазура було притягнуто до дисциплінарної відповідальності та застосовано до нього дисциплінарне стягнення у виді догани з позбавленням права на отримання доплат до посадового окладу судді протягом одного місяця.

Таким чином, довіра людей до суду, що має першорядне значення в сучасному демократичному соціумі, забезпечується не лише професійним і законним судовим розглядом

проваджень, а також і бездоганною поведінкою суддів у повсякденній посадовій діяльності. Турбота судді про особисту честь та гідність у всіх галузях життєдіяльності є фактором, що спричиняє зміцнення авторитету судової системи та підвищує довіру соціуму до судової гілки влади взагалі. Етичним деліктом, за вчинення якого суддю можна притягнути до дисциплінарної відповідальності, слід вважати порушення вимог Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Кодексу суддівської етики та (або) інших загальноприйнятих норм моралі в професійній (в першу чергу, судової) діяльності та за межами служби (в побуті), що посягає на авторитет правосуддя та знижує довіру соціуму до судової гілки влади через поведінку, що ганьбить звання судді. Слід продовжувати наукові дослідження щодо запобігання та усунення під час розгляду дисциплінарних проваджень випадків спроби керівників різних структур (наприклад, Вищої ради правосуддя), що забезпечують діяльність судової системи України, тиску на незалежність суддів. Нормативний потенціал суддівської етики підлягає подальшому всебічному науково-практичному розробленню.

Список використаних джерел

1. Бойко А. Дисциплінарна відповідальність суддів: стандарти, підстави і процедури : практичний посібник. URL : <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/77de2d5c-6105-4db5-be58-892330db0065/content> (дата звернення: 06.12.2023).
2. Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність Вищої ради правосуддя у 2022 році. К., 2023. 29 с.
3. Стратонов В. М., Рибалко В. О. Дисциплінарна відповідальність суддів за пунктом 3 статті 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 3. С. 142–149.
4. Кодекс суддівської етики, затверджений XI з'їздом суддів України 22 лютого 2013 року. Офіційний веб-портал «Судова влада України». URL : [http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki\(1\).pdf](http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki(1).pdf) (дата звернення: 06.12.2023).
5. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
6. Рекомендації щодо ефективного впровадження Основних принципів щодо незалежності судових органів (прийняті резолюцією Економічної і соціальної Ради ООН 1989/60 та схвалені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 44/162 від 15 грудня

1889 року). URL : <https://ips.ligazakon.net/document/MU89418> (дата звернення: 06.12.2023).

7. Висновок № 12 (2009) Консультативної ради європейських суддів і *Висновок* № 4 (2009) Консультативної ради європейських прокурорів (м. Страсбург, 8 грудня 2009 року). URL : <https://rm.coe.int/opinion-no-12-2009-on-the-relations-between-judges-and-prosecutors-in-/16806a1fbd> (дата звернення: 06.12.2023).

8. Рішення Конституційного Суду України № 2-рп/2011 від 11.03.2011 у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про Вищу раду юстиції». URL : <http://www.ccu.gov.ua/doccatalog/document?id=133548> (дата звернення: 06.12.2023).

9. Порядок формування і ведення суддівського досьє: затв. рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 15.11.2016 року № 150/зп-16. URL: <https://old.vkksu.gov.ua/ua/ociniuwannia-suddiw/dokumenty/poriadok-formuwannia-i-wiediennia-suddiwskiego-dose/> (дата звернення: 06.12.2023).

10. Порядок формування і ведення досьє кандидата на посаду судді затв. рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від від 15.11.2016 року № 150/зп-16. URL: <https://old.vkksu.gov.ua/ua/ociniuwannia-suddiw/dokumenty/poriadok-formuwannia-i-wiediennia-dose-kandidata-na-posadu-suddi/> (дата звернення: 06.12.2023).

11. Коментар до Кодексу суддівської етики. URL : <https://rsu.gov.ua/uploads/article/komentar-kodeksusuddiwskoietiki-edd47ed191.pdf> (дата звернення: 06.12.2023).

12. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 17 січня 2019 року в справі № 11-1010cap18. URL : <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/79472855> (дата звернення: 06.12.2023).

13. Рішення 1-ої Дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя від 31.03.2021 № 743/1дп/15-21 «Про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді апеляційного суду Київської області О. П. Коцюрби». URL : <https://hcj.gov.ua/doc/doc/162> (дата звернення: 06.12.2023).

14. Овчаренко О. М. Порушення етичних норм як підстава відповідальності судді. *Теорія і практика правознавства*. 2013. Вип. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipr_2013_2_71 (дата звернення: 06.12.2023).

15. Рішення 1-ої Дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя від 26.01.2018 № 183/1дп/15-18 «Про відкриття дисциплінарної справи стосовно судді Голосіївського районного суду міста Києва Ю. Ю. Мазура». URL : <https://hcj.gov.ua/doc/doc/871> (дата звернення: 06.12.2023).

Митрофанов І. І., Васечко Л. О. Етичний делікт як підстава дисциплінарної відповідальності судді

У статті розглядаються питання етичного делікту як підстави дисциплінарної відповідальності судді за порушення суддівської етики. Наочно демонструється складність визначення такої підстави. Метою статті є визначення легально встановленої підстави для дисциплінарної відповідальності судді в разі допущення суддею поведінки, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях дотримання норм суддівської етики. Досліджується підстава для дисциплінарної відповідальності судді в разі порушення норм суддівської етики у світлі законодавчих вимог.

Доходимо висновків, що довіра людей до суду, яка має першорядне значення в сучасному демократичному соціумі, забезпечується не лише професійним і законним судовим розглядом проваджень, а також і бездоганною поведінкою суддів у повсякденній посадовій діяльності. Турбота судді про особисту честь та гідність у всіх галузях життєдіяльності є фактором, що спричиняє зміцнення авторитету судової системи та підвищує довіру соціуму до судової гілки влади взагалі. Етичним деліктом, за вчинення якого суддю можна притягнути до дисциплінарної відповідальності, вважається порушення

норм положення Закону України «Про судоустрій і статус суддів», положень Кодексу суддівської етики й (або) інших загальноприйнятих норм моралі в професійній (в першу чергу, судової) діяльності та за межами служби (в побуті), що посягає на авторитет правосуддя та знижує довіру соціуму до судової гілки влади через поведінку, що порочить звання судді.

Слід продовжувати наукові розвідування з дослідження й усунення (пошук нормативних запобіжників) під час розгляду дисциплінарних проваджень випадків спроби керівників різних структур (наприклад, Вищої ради правосуддя), що забезпечують діяльність судової системи України, тиску на незалежність суддів. Нормативний потенціал суддівської етики підлягає подальшому всебічному науково-практичному розробленню.

Ключові слова: авторитет судової влади, дисциплінарна відповідальність судді, підстава дисциплінарної відповідальності, дисциплінарний делікт судді, етичний делікт судді.

Mitrofanov I., Vasechko L. Ethical tort as a ground for disciplinary liability of a judge

The article deals with the issues of ethical tort as a ground for disciplinary liability of a judge for violation of judicial ethics. The author demonstrates the complexity of determining such a ground. The purpose of the article is to define the legally established grounds for disciplinary liability of a judge in case of a judge's behavior which discredits the title of a judge or undermines the authority of justice, in particular, in matters of compliance with the rules of judicial ethics. The author examines the grounds for disciplinary liability of a judge in case of violation of the rules of judicial ethics in the light of legislative requirements.

We conclude that people's trust in the court, which is of paramount importance in a modern democratic society, is ensured not only by professional and lawful judicial review of proceedings, but also by the impeccable behavior of judges in their daily work. A judge's concern for personal honor and dignity in all areas of life is a factor that strengthens the authority of the judicial system and increases public confidence in the judiciary in general. An ethical tort, for which a judge may be brought to disciplinary responsibility, is a violation of the provisions of the Law of Ukraine "On the Judiciary and the Status of Judges", the provisions of the Code of Judicial Ethics and/or other generally accepted moral norms in professional (primarily judicial) activities and outside of service (in everyday life), which encroaches on the authority of justice and reduces public trust in the judiciary through behavior that discredits the title of judge.

Research should be continued to investigate and eliminate (search for normative safeguards) cases of attempts by the heads of various structures (e.g., the High Council of Justice) that ensure the operation of the judicial system of Ukraine to put pressure on the independence of judges during disciplinary proceedings. The regulatory potential of judicial ethics is subject to further comprehensive scientific and practical development.

Key words: authority of the judiciary, disciplinary liability of a judge, grounds for disciplinary liability, disciplinary tort of a judge, ethical tort of a judge.